

The priorities, goals and objectives of the "soft power" of Turkey, the legal framework for its application in the country, the system of institutions, mechanisms and tools that implement and coordinate activities with the use of "soft power", as well as policy areas "force" of Turkey, one of the most important of which is cultural cooperation.

Keywords: "soft power"; foreign policy; Turkey; foreign policy priorities; image of the state; soft power tools in culture; "soft power" of diplomacy

References

1. Senchenko O. (2017). Novij viklik lyudstvu — gibridna vijna. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 5, pp. 31—36.
2. Senchenko O. (2017). Merezhevij instrumentarij novih vijn. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 1, pp. 37—41.
3. Senchenko O. (2018). "M'yaka sila" knigi u gibridnij vijni Rosiyi proti Ukrayini. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 4, pp. 31—36.
4. *Gumanitarnyj portal : oficialnyj sajt.* (2020), [online]. Available at: <http://gtmarket.ru/personnels/joseph-nay/info>.
5. Safonkina E. (2014). Turciya kak novyj aktor politiki "myagkoj sily". *Vestnik mezhdunarodnyh organizacij*, T. 9 (2), pp. 145—167.
6. *Russkij zhurnal : oficialnyj sajt.* (2020), [online]. Available at: <http://www.russ.ru/Mirovaya-povestka/Umnaya-politika-prumnozhaetsya-na-mezhdunarodnyh-forumah>.
7. Joseph S. Nye, Jr. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs.
8. *Institut vysokogo kommunitarizma : oficialnyj sajt.* (2020), [online]. Available at: http://communitarian.ru/publikacii/bolshoy_blizhniy_vostok/vzlet_i_padenie_myagkoj_sily_30082014.
9. Avatkov V., Chulkovskaya E. (2013). Centry tureckoj kultury imeni Yunusa Emre — "myagkaya sila" Turcii. *Geopolitika i bezopasnost*, 2 (22), pp. 116—123.

Надійшла до редакції 14 грудня 2020 року

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА

УДК 025.45УДК=161.2:001.91]"2014/2015"(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2020.12(293).30-38

Анна Діденко,

науковий співробітник відділу класифікаційних систем
Книжкової палати України,
e-mail: udc2920054@ukr.net

Юлія Набхан,

старший науковий співробітник відділу класифікаційних систем
Книжкової палати України,
e-mail: udc2920054@ukr.net

Огляд найновіших змін та доповнень до УДК (2014—2015)

У статті розглянуто найновіші зміни та доповнення до Універсальної десяткової класифікації (УДК) за 2014—2015 рр., розроблені Консорціумом УДК — власником міжнародного англomовного еталона УДК.

Проаналізовано, що за 2014—2015 рр. таблиці УДК доповнено низкою нових класів, багато класів зазнали модифікацій, окремі — вилучено. З'ясовано, що загальна кількість нових класів становить 2000, змінених — 3000, вилучених — 700.

Нові класи подано з їхнім описом, методичними вказівками, примітками, прикладами комбiнування, посиланнями. У змінених класах уточнено та/або розширено текстовий опис, відкореговано методичні вказівки й примітки, наведено нові приклади комбiнування, введено посилання тощо. Вміст вилучених класів перенесено в інші рубрики, а в окремих випадках їх видалено як зайві.

Завдяки регулярному введенню змін та доповнень у таблиці УДК забезпечується їх актуалізація й вдосконалення відповідно до змін, подій та явищ, що відбуваються у світі й відображаються в Класифікації.

Наукове редагування української версії УДК, введення усталених, унормованих понять і словосполучень, уніфікація термінології в різних класах дають змогу вдосконалювати систему для максимального забезпечення пошукових потреб користувачів УДК.

Ключові слова: Універсальна десяткова класифікація; УДК; зміни та доповнення; Консорціум УДК; нові класи; змінені класи; вилучені класи; алфавітно-предметний покажчик; АПП

Постановка проблеми. Питання змін та доповнень до Універсальної десяткової класифікації є надзвичайно актуальним для користувачів таблиць УДК. Потреба оновлення й удосконалення системи УДК за допомогою здійснення в ній різноманітних модифікацій є очевидною, адже класифікаційна система має відповідати потребам користувачів, бути осучасненою й відображати світові нововведення, трансформації, явища та події.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відповідальною організацією, що розробляє зміни та доповнення до міжнародного еталона УДК і оприлюднює їх у виданні "Extensions and Corrections to the UDC", є Консорціум УДК. Беручи за основу ці матеріали, ретельно їх аналізуючи, опрацьовуючи й доповнюючи, науковці Книжкової палати України формують україномовний варіант змін та доповнень до УДК.

Мета статті — розглянути, проаналізувати та навести приклади найновіших змін та доповнень, внесених у таблиці УДК у 2014—2015 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Універсальна десяткова класифікація (УДК) — це міжнародна класифікаційна система, інтелектуальна власність на яку належить некомерційній організації "Консорціум УДК" (UDC Consortium, Нідерланди), що здійснює роботу з ведення, вдосконалення, оновлення й розповсюдження Універсальної десяткової класифікації.

УДК є індикатором змін у світовій науці. З появою нових досліджень, винаходів, нововведень та інших змін у світі постає потреба вдосконалення й оновлення таблиць класифікаційної системи. Їх актуалізація забезпечується за допомогою введення в еталонну базу даних Master Reference File змін та доповнень, розроблених фахівцями Консорціуму. Інформування користувачів УДК про внесені зміни від-

бувається за допомогою випуску щорічного журналу "Extensions and Corrections to the UDC" (раніше розповсюджувався у друкованій формі, нині — в електронній, рис. 1).

В Україні єдиною уповноваженою організацією, що за ексклюзивною ліцензією Консорціуму УДК здійснює підтримання, вдосконалення, випуск і впровадження україномовної версії УДК, є Державна наукова установа "Книжкова палата України імені Івана Федорова". Вітчизняні користувачі дізнаються про здійснені в УДК зміни завдяки виданню Книжкової палати України "Універсальна десяткова класифікація (УДК). Зміни та доповнення".

Найновіші зміни та доповнення до УДК (2014—2015) охоплюють понад 2000 нових, майже 3000 змінених та понад 700 вилучених (неактуальних) класів (табл. 1). Багато змін пов'язано зі скасуванням одних індексів й перенесенням їхнього опису в наявні чи нові класи УДК.

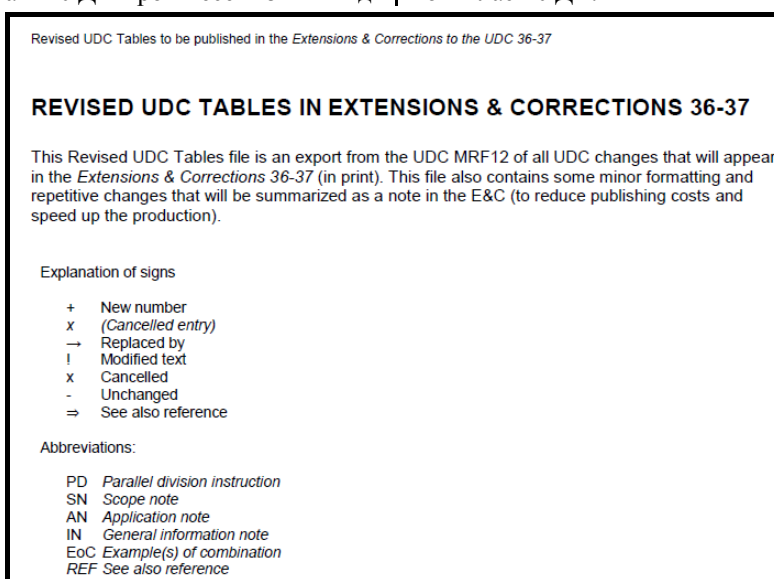

Рис. 1. Фрагмент стартової сторінки видання "Extensions and Corrections to the UDC" (в електронній формі)

Таблиця 1

Зміни та доповнення до УДК (2014—2015)

Вид здійсненої модифікації	Класи, в яких здійснено модифікації	Загальна кількість модифікованих класів
Нові класи	=112.3/4; =221.1; =432; (364); (37); (470); (477); (494); (533); (624); (671); (=1/9); (=14); (=15); -02; -04; -05; 004; 128; 233; 26; 28; 304; 336; 37; 39; 51-3/-8; 512; 52/53; 54-30; 57/59; 616; 621; 626; 64; 67; 681; 79; 821; 902/903; 94	2 000
Змінені класи	=...01/08; =11; =133; =221.1; =411; =432; =45; =621/=622; =82; (073); (076.3); (1/9); (1-6); (1-66/-67); (1-75); (213); (235); (282); (364); (4-11); (410); (460); (470); (477); (479); (494); (497); (512); (533); (540); (569); (57); (581); (591); (611); (624); (65/66); (671); (729); (985); (=...); "61"; -02; -04; -05; 001/006; 02; 159.9; 176; 2-2/-7; 233; 24/28; 3; 3.07/08; 502; 512; 52/55; 57/59; 61/67; 681; 685/688; 691; 7.03; 71/72; 74/75; 77/79; 8; 81/82; 821; 902/903; 91; 94	3 000
Вилучені класи	=112.3; =432; (1-66/-67); (470); (477); (624); (634); (=1/8); 002; 141; 176; 2-4; 233; 24/28; 331; 355; 37; 53/54; 57/59; 614; 62-1/-9; 626; 629; 641; 681/682; 79; 81'01/08; 82'01/06; 821; 902; 94	700

Опрацювання змін та доповнень до УДК складалося з низки процесів:

— ознайомлення й вивчення матеріалів, надісланих Консорціумом УДК, у виданні "Extensions and Corrections to the UDC";

— розроблення електронного інформаційного масиву змін та доповнень українською мовою;

— опрацювання кожної рубрики інформаційного масиву (перевірка правильності введених у таблиці УДК змін та доповнень тощо);

— науково-термінологічне редагування тексту рубрик;

— відбір понять із масиву змін та доповнень і формування алфавітно-предметного покажчика (АПП);

— перевірка й термінологічне редагування сформованого АПП;

— об'єднання масиву змін та доповнень із масивом АПП;

— завершальна перевірка всього інформаційного масиву.

Розгляньмо докладніше найсуттєвіші зміни та доповнення в таблицях УДК.

ДОПОМІЖНІ ТАБЛИЦІ

Загальні визначники мови (Таблиця 1с).

Більшість змін стосуються прикладів комбінування (введення нових чи корегування наявних) та описів індексів. Серед найважливіших виокремимо перелічені далі.

Розширення класу діалектів нижньонімецької мови зумовлено розвитком у Північній Німеччині впродовж останніх трьох десятиріч нової форми розмовної мови внаслідок об'єднання літературної мови з нижньонімецькими діалектами та їх актуалізацією в сучасній діалектології й соціолінгвістиці. Нині в Німеччині багато ініціатив спрямовано на підтримання розвитку й вивчення нижньонімецьких діалектів у культурних центрах, бібліотеках, наукових установах і навчальних закладах. Отже, репрезентовано новий індекс:

+ =112.35 **Нижньонімецька / нижньосаксонська мова (у вузькому значенні) ("платтдойч")**

Західнонижньонімецький та Східнонижньонімецький діалекти

Відомі як Plattdeutsch / Niederdeutsch / Niedersächsisch у Німеччині та Nederduits у Нідерландах

Приклади застосування:

811.112.35 Нижньонімецька мова Німеччини: статус і сучасний стан

811.112.35'282.3 Німецькі діалекти

На території Фрисландії (однієї з 12 провінцій Нідерландів) офіційний статус має фризська мова (разом із нідерландською). Поява нових індексів у класі фризських мов зумовлена зростанням інтересу до мов національних меншин Німеччини та Нідерландів:

+ =112.45 **Західна фризська. Frisian**

+ =112.46 **Східна фризська. Затерландська фризська мова. Saterland Frisian / Saterlandic**

+ =112.47 **Північна Фризська**

Приклади застосування:

811.112.45'282.3 Діалекти західного й південного узбережжя Фризії: польові дослідження

37.016(430):811.112.46 Східна фризська мова (як предмет) в освіті Німеччини

З перських мов перенесено в окремий клас східноіранських мов авестійську мову. У сучасному науковому обігу протоіранська мова поділяється на західноіранську й східноіранську. Зі свого боку, із західноіранської виокремлюються давньоперська та мідійська мови, а зі східноіранської — авестійська мова:

+ =221.10 **Авестійська мова**

Давня авестійська мова (2000 р. до н. е.) і сучасна / молода авестійська мова (1000 р. до н. е.)

Приклади застосування:

811.29=221.10 Східноіранські та західноіранські риси авестійської мови

811.221.10-21 Мертва авестійська мова

У сучасній перській мові разом із літературною формою наявна велика кількість діалектів, до сьогодні майже не вивчених, тому окремими класами виділено різновиди перської мови, що раніше були у прикладах комбінування:

+ =222.11 **Давньоперська**

+ =222.13 **Середньоперська / пехлеві / Persik**

+ =222.15 **Новоперська / сучасна перська / фарсі**

Приклади застосування:

343.983:811.222.1-26](045) Лексичні особливості перської мови у криміналістичних дослідженнях

811.222.15'367.52 Порядок слів у сучасній перській мові

Загальні визначники місця (Таблиця 1е). Багато змін стосуються описів та розширення (уточнення) описів індексів, тобто районів, областей, провінцій, адміністративних центрів, штатів й інших адміністративних одиниць різних країн. Певні адміністративні одиниці (зокрема, в Росії, Туркменістані, Південному Судані, історичних областях кельтів, Стародавньому Римі) виділено окремими індексами. Сучасна історична наука відхиляється від стандартизованого підходу до стародавніх кельтів, пов'язаного з регіонами їхнього проживання, тому історичні області кельтів розширюються:

+ (364.1) **Нарбонська Галлія (провінція Римської імперії)**

+ (364.2/4) **Галлія Комата (вільні галли / довговолосі галли). Три гілки галлів**

+ (364.2) **Аквітанія (провінція Римської імперії)**

+ (364.3) **Лугдунська Галлія (провінція Римської імперії)**

+ (364.4) **Галлія Белгіка (провінція Римської імперії)**

Наявні дослідження про поширення кельтських племен на територію Східної Європи, тому, ймовірно, незабаром цей клас доповниться новими історичними областями.

Приклади застосування:

930.87(364):904(4=15) Археологічні пам'ятки в історії культури кельтів

94(364) Східні кельти: культури, ідентичності, історіографічні конструкції

Клас (37) *Рим. Італія. Стародавній Рим* доповнився п'ятьма історичними регіонами:

+ (371) **Стародавня Лігурія**

+ (372) **Цизальпійська Галлія**

+ (373) **Стародавня Венеція. Істрія**

+ (374) **Стародавня Умбрія. Піцен, Сабіна тощо**

+ (391) **Острова Греції. Грецький архіпелаг, острови в Егейському морі**

Приклади застосування:

94(371) Історія Стародавньої Лігурії

94(37)(092)Сісего Роль Цицерона в історії

Римської Республіки

Адміністративної карти України (477) також торкнулися зміни. Історичні райони України тепер деталізуються за допомогою спеціального визначника (1-89) та алфавітного підрозділення А/Я, а економічні — за допомогою спеціальних визначників (1-67). Наприклад:

(477-14-67) Південно-Західна Україна (економічний регіон)

(477-89) Поділля (історичний регіон)

Столиця України віднині відображатиметься так: (477.411) *Київ (місто зі спеціальним статусом, столиця держави)*. Описи індексів областей розширено адміністративними центрами. Отже, уніфіковано світовий адміністративний поділ і тепер адміністративна карта України в УДК має формат, подібний до інших держав.

Загальні визначники рас, етнічних груп і народів (Таблиця 1f). Індеси мовно-культурних груп, етнічних груп і народів (=1/=8) та народів, пов'язаних із певними територіями (=1:1/9), вилучено як окремі класи й перенесено в новий клас:

+ (=1/=9) **Мовно-культурні групи, етнічні групи, народи. Люди, які розмовляють штучними мовами**
Окремими класами виділено людей, які розмовляють грецькою й кельтською мовами:

+ (=14) **Грекомовні люди. Греки / елліни**

+ (=15) **Кельти. Люди, які розмовляють**

кельтською мовою

Приклади застосування:

(=1/=9:100) Космополіти

(=1/=9:477) Народ України

Загальні визначники основних характеристик (Таблиця 1k). Зміни в таблиці загальних визначників властивостей (-02) стосуються лише модифікацій в описі індексів, за винятком таких:

+ **-027.445 Роботизований. Робототехнічний**

+ **-027.531.1 Організований**

+ **-027.531.2 Неорганізований**

У таблиці загальних визначників процесів, відношення, зв'язків і дій (-04) також немає значних змін, окрім появи нового індексу:

+ **-045.49 Концентрація. Зосередження.**

Зосереджувати

У таблиці загальних визначників осіб і характеристик осіб (-05) індекс -056.84 *Особі з особливими дієтичними вподобаннями та звичками* розширено такими індексами та введено методичну вказівку:

+ **-056.843 Вегетаріанці**

+ **-056.845 Вегани**

Приклади застосування:

641.56-056.843:577.115.3 Методи вдосконалення вегетаріанського харчування на основі заміни продуктів тваринного походження на насіння чіа

613.2-056.845 Веганство як стиль життя

ОСНОВНА ТАБЛИЦЯ

У класі 0, у розділі 002 *Друк загалом. Документація. Книги. Авторство* центри документації перенесено з окремих рубрик у приклади комбінування індексу 002.6 *Центри Документації*. У класі 003 *Системи письма і писемності* більшість змін

стосуються описів індексів і методичних вказівок різноманітних систем письма, тобто їх подано більш розширено. А найсуттєвіша зміна торкається класу 003.349.3, в якому російську кирилицю з опису індексу переміщено в один із варіантів кириличного письма (див. методичну вказівку) відповідно до історичної справедливості. І тепер цей клас має назву 003.343.3 *Кирилиця*.

Приклади застосування:

003.349.3:811.161.2 Історичний аспект розвитку української писемності

003.349.3.038:811.161.2 Адаптація кирилиці до української мови

Багато нових індексів з'явилося у класі 004 *Комп'ютерна наука і технологія. Застосування комп'ютера. Оброблення даних*, що відображає стрімкий розвиток комп'ютерних технологій і появу нових сучасних систем оброблення даних. Нові індекси введено у класи: 004.382.73, 004.382.74, 004.382.75, 004.382.76.

+ **004.382.73/77 Портативні комп'ютери.**

Кишенькові комп'ютери. Мобільні пристрої

+ **004.382.732 Ультрапортативні, субноутбуки (субблокнотні ПК), мініноутбуки**

Нетбуки, хромбуки

+ **004.382.74 Жестові комп'ютери. Планшетні комп'ютери. Смартфони**

+ **004.382.741 Жестові комп'ютери.**

Ультрамобільні ПК (UMPCs)

+ **004.382.742 Планшетні комп'ютери**

+ **004.382.745 Смартфони**

Приклад застосування:

004.382.745:001.891 Смартфони з точки зору

прикладних досліджень

У наявних класах доповнено описи індексів і розширено назви сучасних приладів у методичних вказівках та уточненнях опису індексів:

! **004.382.75 Надолонні комп'ютери.**

Кишенькові комп'ютери (палмтопи)

! **004.382.76 Натільні комп'ютери**

Смартгодинники, годинники-калькулятори, нашоломні дисплеї (HMD), шоломи віртуальної реальності (смартокуляри) (OHMD), розумні предмети (елементи) одягу

Уведено новий індекс для відображення хмарних обчислень із підрозділенням на підкласи відповідно до видів хмарних обчислень:

+ **004.76 Хмарні обчислення**

+ **004.761 Платформа як хмарний сервіс / послуга (PaaS)**

+ **004.762 Програмне забезпечення як хмарний сервіс / послуга (SaaS)**

+ **004.763 Інфраструктура як хмарний сервіс / послуга (IaaS)**

+ **004.764 Безсерверні хмарні обчислення**

+ **004.765 Мобільний бекенд як хмарний сервіс / послуга (MBaaS)**

Системи обміну повідомленнями, як-от Viber, Skype, WhatsApp, відображено в індексі 004.773.4 *Програми (додатки) обміну повідомленнями. Інтернет-телефонія. Широкозмугова телефонія. IP-телефонія (ай-пі телефонія) (VoIP)*.

Приклад застосування:
616-074:004.773.3/4 Отримання результатів аналізів електронною поштою зовнішніми користувачами клінічних лабораторій

З'явився новий індекс для відображення дизайну відеоігор: 004.96 *Дизайн відеоігор*.

Приклади застосування:
004.96:004.382.745 Дизайн відеоігор для смартфонів

004.96:004.42 Програмування відеоігор
Клас 1 *Філософія. Психологія*. У розділі 128 *Душа. Сутність життя і смерті* з'явився новий індекс 128.5 *Філософська антропологія*, котрий перенесено з класу 141 *Різновиди систем, концепцій, поглядів, вчень, напрямів*. Решта змін стосуються описів індексів, посилає і прикладів комбінування.

Приклад застосування:
128.5:141.32 Екзистенціалізм у філософській антропології

Клас 2 *Релігія. Теологія (богослов'я)* зазнав незначних модифікацій. Серед змін виокремлено введення методичних вказівок і приміток, прикладів комбінування, подекуди уточнено термінологію. Щодо нововведень у *Релігії*, по кілька нових доповнень репрезентовано у класі 233 *Індуїзм*, 242.5 *Китайський буддизм* (для нього у формі нових індексів наведено приклади застосування спеціальних визначників -1/-9 із класу 2), 26 *Іудаїзм*, 27 *Християнство*, 28 *Іслам*. Наприклад:

! 2-285 Виправдання та роз'яснення (глуначення) доктрини

Тут класифікувати лише загальні роботи Деталізувати за допомогою таблиці спеціальних визначників 2-1/-9

! 2-426 Релігійна етика. Мораль, що походить безпосередньо з релігійних вчень

Деталізувати за допомогою комбінування з під-розділами підкласу 17

! 2-543.8 Покаяння

Приклад(и) комбінування:
2-543.8-051 Особи, які каються у гріхах. Покаяння
+ 233-174 Духовні світи в індуїзмі

Сварга-лока
+ 242.5-1/-9 Спеціальні визначники для позначення китайського буддизму

Для відображення понять, не поданих тут, використовувати спеціальні визначники 2-1/-9

+ 26-452.2 Іудейський шлюб. Шлюбні договори
+ 27-452.2 Шлюбні угоди у християнстві

! 271.22 **Національні церкви**

Деталізувати за допомогою загальних визначників місця (Таблиця 1e)

Приклад(и) комбінування:
271.22-722.51 Патріархи національних церков
+ 28-75 Освіта як функція ісламської організації та управління

+ 285/286 Секти, що відхиляються від ісламу
У класі 3 розділ 304 *Соціальні питання. Соціальна практика. Культурне життя. Спосіб життя* оновився з появою нового підрозділу 304.35 *Добробут*

як спосіб життя, в якому систематизується добробут у загальному соціокультурному розумінні (спосіб життя, спрямований на відчуття комфорту, здоров'я, задоволення й щастя). У методичній вказівці зазначено, що у країнах Східної Європи поняття "добробут" розглядає наука валеологія, тому рекомендовано групувати літературу про валеологію в 304.35 замість 613 *Гігієна*.

Приклади застосування:
304.35(520) Секрети щастя по-японському
304.35:613 Добробут з медичної точки зору
Сучасні види грошових переказів і платежів відображено в нових підрозділах розділу 336 *Фінанси*:
+ **336.79 Фінансові послуги, послуги грошових переказів (окрім банківських)**

+ **336.792 Послуги особистих грошових переказів**

+ **336.794 Системи онлайн-платежів**

Приклади застосування:
336.792WU The Western Union Company
(компанія "Вестерн Юніон")

336.794PP Глобальна онлайн платіжна система PayPal

Підклас 37 *Освіта* доповнився новими індексами, що відображають грамотність і компетенції:

+ **37.011.2 Грамотність. Компетенції. Навички**
+ **37.011.22 Грамотність (у широкому**

розумінні)

+ **37.011.25 Грамотність (у вузькому розумінні)**

+ **37.011.251 Грамотність (читання і письмо)**

Приклади застосування:
37.011.2-021.146.4 Відсутність компетенцій
004:37.017.1 Комп'ютерна грамотність

В УДК з'явилися також такі поняття, як неформальна та інформальна освіта з відповідними індексами: 37.013.321 *Навчання за допомогою навмисних, контрольованих впливів поза формальними навчальними закладами (використовуючи мовлення, мистецтво, спорт і культуру)* та 37.013.322 *Випадкова, незрозуміла, кількісна інформація, накопичена у свідомості людини на рівні несвідомості (за допомогою соціальних взаємодій та засобів масової інформації), а також емоції, вірування, цінності, традиції*. Ці терміни запроваджено й Законом України "Про освіту".

Неформальна освіта — це освіта, що інституціалізована, навмисна й спланована суб'єктом освітньої діяльності. Визначальна характеристика неформальної освіти полягає в тому, що вона є додатком, альтернативою та/або доповненням до формальної освіти у процесі навчання людини впродовж життя. Зазвичай вона запроваджується для того, щоб гарантувати право на доступ до освіти для всіх. Вона призначена для осіб будь-якого віку, але не обов'язково передбачає безперервний спосіб здобуття знань. Зокрема, це можуть бути короткотермінові програми та/або програми низької інтенсивності, що надаються у форматі коротких курсів, майстер-класів і семінарів. Неформальна освіта зазвичай веде до отримання кваліфікацій, що не визнаються як формальні відповідними національними органами управління освітою,

або взагалі не передбачає надання кваліфікацій. Неформальна освіта може охоплювати програми, що сприяють грамотності дорослих і молоді, освіту для дітей, що не відвідують школу, формують життєві та робочі навички, спрямовані на соціальний чи культурний розвиток.

Інформальна освіта — це форми здобуття освіти, що є навмисними або свідомими, але не інституціонізованими. Вони менш організовані та структуровані, ніж формальна й неформальна освіти. Інформальна освіта може охоплювати освітню діяльність, що відбувається в сім'ї, на робочому місці, у локальній спільноті та повсякденному житті на самостійно, сімейно або соціально спрямованій основі.

Приклади застосування:

37.013.31/.32:811.111 Інтеграція формального, неформального та інформального навчання в навчання англійської мови

37.013.322 Інформальна освіта у системі особистісного та професійного розвитку дорослого

Розділ 395.5 *Привітання. Прощання. Цілування руки. Вияви поваги. Реверанси. Поклони* розширився трьома підрозділами:

+ **395.53 Рукостискання як привітання, поздоровлення, згода**
+ **395.55 Поцілунки як привітання та вираження поваги або бажання**
+ **395.57 Поклін як привітання та знак поваги**

Приклади застосування:

395.5"18/19"(477) Етнічні стереотипи традиційного спілкування та їхній вияв у етикетних жестах

613.87:395.53 Рукостискання з гігієнічної точки зору
У класі 5, у розділі 536 спеціальні визначники для позначення термодинаміки доповнено підрозділом 536-2 з відповідним підрозділенням на:

+ **536-21 Екзотермічний процес. Викид енергії в навколишнє середовище**
+ **536-22 Ендотермічний процес. Поглинання енергії з навколишнього середовища**

У підкласі 54 *Хімія. Кристалографія. Мінералогія* розширено спеціальні визначники для позначення безкисневих сполук в органічній хімії, що використовуються для класу 547: 54-302, 54-304, 54-305, 54-311. Також розширено клас 54.022 *Структура і розташування атомів у молекулі*, що також стосується органічних сполук. Введено новий клас 546.798.37 *Надважкі синтетичні елементи з атомним номером 110 та вище* з відповідними підрозділами. Решта змін торкаються описів індексів, прикладів і посилань, а також перенесень з одних класів в інші.

У підкласі 549.9 *Інші методи класифікації мінералів* введено новий підрозділ 549.91 *Дорогоцінне каміння. Гемологія / гемологія* з відповідним підрозділенням: 549.913/918.

Багато нових розділів введено у класах 58 *Ботаніка* та 59 *Зоологія*. Розгляньмо найактуальніші з них.

У підкласі 58 *Ботаніка* введено індекс 582.27 для позначення водоростей загалом.

Приклад застосування:

582.27(282.247.32) Водорості Ворсклянського відрогу Дніпродержинського водосховища

У класі 581.526 відбулися зміни в описах індексів. Тепер він має назву "Екосистема екології", а в підрозділах термін "формації" замінено на "екосистеми" (водні екосистеми, снігові екосистеми, екосистеми боліт, лісів, чагарників, солончаків, рослин тощо).

З появою нових видів і поглибленим вивченням наявних видів пліснявих, дріжджових грибів і лишайників з'явилися нові підрозділи у *Мікології*. Зокрема, розширено розділи 582.282.12, 582.282.13 *Лишайники*, 582.282.14 *Леотіоміцети*, введено розділ 582.282.15 *Дотидеоміцети*. Також розширено розділи 582.283 *Хитридіомікотові гриби* і 582.284 *Базидієві гриби*.

Нові підрозділи введено в розділі 582.3 *Червоні та зелені водорості. Мохоподібні*, 582.39 *Судинні спорові рослини (різноманітні папороті та папоротепоподібні рослини)*. В інших класах рослин зміни стосуються описів та розширення описів індексів, з деталізацією родів, родин і видів рослин.

У систематичній зоології (підклас 59) розширено підрозділи та змінено опис таких індексів:

! 593.4 Губки

! 593.6 Корали

! 594.11 Різномускульні двостулки.

Двостулкові молюски

! 594.3 Черевоногі молюски (одностулки, слимаки)

! 595.1 Плоскі черви. Кільчасті черви

! 595.384 Десятиногі раки

! 595.789 Булавовусі (денні метелики)

Клас 6, підклас 61 *Медицині науки*. Введено нові спецвизначники для розділу 616 *Патологія. Клінічна медицина*, що стосуються методів досліджень захворювань і хірургії.

У підкласі 62 *Інженерна справа. Техніка загалом* введено спецвизначники для машинобудування (мостових кранів) і гідротехніки.

З'явилися спецвизначники для позначення побутових приладів у домашньому господарстві:

+ **64.067.1 Прилади з антипригарним покриттям**

+ **64.067.3 Теплостійкі прилади**

+ **64.067.5 Мікрохвильові прилади**

Клас 8 Мови. Мовознавство. Лінгвістика. Література перебуває на стадії вдосконалення. Для позначення походження, періодів і стадій розвитку мови запропоновано альтернативу: використовувати прямі індекси чи спеціальні визначники '01/08. Однак варто звернути увагу на те, що після обрання одного з двох запропонованих варіантів індексування, його слід дотримуватись і надалі для забезпечення уніфікації створених індексів.

Приклади застосування:

81'01 Лінгвістичні дослідження архаїчних періодів, ранніх етапів розвитку мов

81'08 Лінгвістичні дослідження відроджених мов

У класі 9 підклас 902 *Археологія* доповнено методами польової археології: 902.32 *Польова зйомка*, 902.33 *Розкопки* та 902.35 *Стратиграфія*. Розділ 903.3 *Доісторичні житла* доповнено індексом 903.306 *Типологія*.

Після опрацювання всіх змін та доповнень до УДК (2014—2015) здійснювалося формування алфавітно-предметного покажчика. Важливим завданням був правильний відбір понять з інформаційного масиву змін та доповнень, адже до покажчика увійшли не всі поняття, що трапляються в інформаційному масиві, а

лише ті, що зазнали змін, або ті, що введено в УДК вперше. Такий принцип відбору понять для АПП до змін та доповнень зумовлений потребою забезпечення зручності в подальшому опрацюванні й використанні масиву алфавітно-предметного покажчика (див. приклади у табл. 2).

Таблиця 2

Приклади формування АПП до змін та доповнень до УДК (2014—2015)

Фрагменти масиву змін та доповнень до УДК (2014—2015)	Створені рубрики АПП
+ =222.11 Давньоперська мова	Давньоперська мова (визначн. мови) =222.11
! (213) Субтропічні та тропічні пояси	Субтропічні пояси (визначн. місця) (213) Тропічні пояси (визначн. місця) (213)
+ 004.382.745 Смартфони Тут класифікувати смартфони як кишенькові персональні комп'ютери. Смартфони як телефони відображати в 621.395.721.5	Смартфони (комп'ютер. наука) 004.382.745
! 2-234 Переклади (наприклад, з оригінального тексту) Деталізувати за допомогою загальних визначників мов (Таблиця 1с) та часу (Таблиця 1g) Приклад(и) комбінування: 2-234"05"=124 Вульгата, латинський переклад Біблії, IV ст.	—
! 28-475.2 Гомілетика. Теорія проповідання в ісламі	Проповідання теорія (іслам) 28-475.2
! 582.324 <i>Andreaeopsida</i> . Андресві Класифікувати Гранітні (скельні) та Чорні мохи в 582.324.1	Андресві (ботаніка) 582.324 <i>Andreaeopsida</i> (ботаніка) 582.324
! 664.665 Хлібопродукти зі спеціальними властивостями або для дісти. Дістичний хліб Дитячі сухарі Приклад(и) комбінування: 664.665:664.236-021.146.4 Безглютеновий хліб → 613.2 → 615.874 → 664.681	Безглютеновий хліб (хлібопекар. вир-во) 664.665:664.236-021.146.4 Хліб безглютеновий (хлібопекар. вир-во) 664.665:664.236-021.146.4
! 94(47) Історія європейської частини СРСР, 1917—1991 рр. Тут класифікувати історію радянських республік на території Європи до 1991 рр. → 94(47+57) → 94(470) → 94(57) → 94(571) → 94(575)	—

В АПП поняття розміщено за алфавітом. Для кожного з них наведено аспект та індекс, що визначає його місцезнаходження у таблицях. Отже, АПП як перелік понять та їхніх аспектів, упорядкованих за

алфавітом, є своєрідним путівником, що забезпечує легкий вхід до УДК, у цьому разі — до здійснених в УДК змін та доповнень.

Приклади наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Приклади основних етапів створення рубрик АПП

Рубрика з масиву змін та доповнень до УДК (2014—2015)	! 004.382.76 Натільні комп'ютери Смартгодинники, годинники-калькулятори, нашоломні дисплеї (HMD), шоломи віртуальної реальності (смартгокуляри) (OHMD), розумні елементи одягу
ЕТАП СТВОРЕННЯ АПП	ПРИКЛАД
Відбір понять	Натільні комп'ютери Смартгодинники Годинники-калькулятори Нашоломні дисплеї Шоломи віртуальної реальності Смартгокуляри Розумні елементи одягу

Формування масиву АПП	Створення рубрик	Натільні комп'ютери 004.382.76 Комп'ютери натільні 004.382.76 Смартгодинники 004.382.76 Годинники розумні 004.382.76 Годинники-калькулятори 004.382.76 Калькулятори-годинники 004.382.76 Нашоломні дисплеї 004.382.76 Дисплеї нашоломні 004.382.76 Шоломи віртуальної реальності 004.382.76 Віртуальна реальність, шоломи 004.382.76 Смартокуляри 004.382.76 Окуляри розумні 004.382.76 Одяг, розумні елементи 004.382.76
	Визначення аспекту	Натільні комп'ютери (комп'ютер. наука) 004.382.76 Комп'ютери натільні (комп'ютер. наука) 004.382.76 Смартгодинники (комп'ютер. наука) 004.382.76 Годинники розумні (комп'ютер. наука) 004.382.76 Годинники-калькулятори (комп'ютер. наука) 004.382.76 Калькулятори-годинники (комп'ютер. наука) 004.382.76 Нашоломні дисплеї (комп'ютер. наука) 004.382.76 Дисплеї нашоломні (комп'ютер. наука) 004.382.76 Шоломи віртуальної реальності (комп'ютер. наука) 004.382.76 Віртуальна реальність, шоломи (комп'ютер. наука) 004.382.76 Смартокуляри (комп'ютер. наука) 004.382.76 Окуляри розумні (комп'ютер. наука) 004.382.76 Одяг, розумні елементи (комп'ютер. наука) 004.382.76
	Сортування за алфавітом	Віртуальна реальність, шоломи (комп'ютер. наука) 004.382.76 Годинники розумні (комп'ютер. наука) 004.382.76 Годинники-калькулятори (комп'ютер. наука) 004.382.76 Дисплеї нашоломні (комп'ютер. наука) 004.382.76 Калькулятори-годинники (комп'ютер. наука) 004.382.76 Комп'ютери натільні (комп'ютер. наука) 004.382.76 Натільні комп'ютери (комп'ютер. наука) 004.382.76 Нашоломні дисплеї (комп'ютер. наука) 004.382.76 Одяг, розумні елементи (комп'ютер. наука) 004.382.76 Окуляри розумні (комп'ютер. наука) 004.382.76 Смартгодинники (комп'ютер. наука) 004.382.76 Смартокуляри (комп'ютер. наука) 004.382.76 Шоломи віртуальної реальності (комп'ютер. наука) 004.382.76

Висновки. Завдяки діяльності Книжкової палати України щодо УДК забезпечується вдосконалення й підтримання національних еталонних таблиць Класифікації в актуальному стані, що досягається за допомогою введення всіх змін та доповнень, розроблених Консорціумом УДК.

За 2014—2015 рр. таблиці УДК доповнено новими індексами та їхнім вдосконаленим й уточненим (розширеним) описом, методичними вказівками, примітками, посиланнями, прикладами комбінування.

Наукове редагування української версії УДК, введення усталених, нормованих понять і словосполучень, уніфікація термінології в різних класах дають змогу вдосконалювати текст рубрик і чіткіше їх відображати для якнайповнішого забезпечення пошукових потреб користувачів УДК.

Робота над актуалізацією україномовних таблиць УДК змінами та доповненнями триватиме й надалі відповідно до нововведень і модифікацій, здійснених Консорціумом УДК у міжнародній еталонній версії УДК.

Список використаної літератури

1. *Неформальна та інформальна освіта: навіщо вони нам потрібні* // Освітня політика. — Режим доступу: <http://education-ua.org/ru/articles/872-neformalna-ta-informalna-osvita-navishcho-voni-nam-potribni>. — Назва з екрана.
2. *Універсальна десяткова класифікація* // Державна наукова установа "Книжкова палата України імені Івана Федорова". — Режим доступу: http://ukrbook.net/UDC/UDC_1.html. — Назва з екрана.
3. *Харитоненко К.* Особливості створення Алфавітно-предметного покажчика до другого україномовного видання УДК / Ксенія Харитоненко // Вісник Книжкової палати. — 2009. — № 4. — С. 8—10.
4. *Extensions and corrections* // UDC Consortium. — Mode of access: <http://udcc.org/index.php/site/page?view=ec>. — Title from the screen.
5. *Revised UDC Tables* // Extensions and Corrections to the UDC. — 2014—2015. — № 36—37. — P. 1—229.

Anna Didenko, Yulia Nabhan

Overview of the latest extensions and corrections to the UDC (2014—2015)

This article deals with the latest extensions and corrections to the Universal Decimal Classification (UDC) (2014—2015) developed by the UDC Consortium, the owner of the international standard UDC version in English.

It has been analyzed that the UDC tables have added a lot of new classes, many classes have been corrected and some classes have been cancelled.

It is estimated that the total number of modified classes includes 2000 new entries, 3000 corrected entries and 700 cancelled entries. New classes are provided with their description, scope notes, application notes, examples of combination and references. The description of corrected classes has been extended / clarified, scope notes and application notes have been amended, new examples of combination and references have been presented.

The content of cancelled classes has been replaced to other entries and some classes have been cancelled as spare or unnecessary ones.

Through regular introduction of extensions and corrections to the UDC tables one can ensure their updating and improvement according to world changes, events and phenomena. They all are displayed in the UDC system respectively.

Scientific editing of Ukrainian UDC version, introduction of acceptable, well-established and standard concepts and terminology harmonization provide an opportunity for system improvement with a view to meeting UDC users' information retrieval needs.

Keywords: Universal Decimal Classification; UDC; extensions and corrections; UDC Consortium; new classes; corrected classes; cancelled classes; Alphabetic Subject Index

References

1. *Neformalna ta informalna osvita: navishcho vony nam potrebni.* (2020). Osvitnia polityka, [online]. Available at: <http://education-ua.org/ru/articles/872-neformalna-ta-informalna-osvita-navishcho-voni-nam-potribni>.
2. *Universalna desiatkova klasyfikatsiya.* (2020). Derzhavna naukova ustanova "Knyzhkova palata Ukrayiny imeni Ivana Fedorova", [online]. Available at: http://ukrbook.net/UDC/UDC_1.html.
3. Kharytonenko K. (2009). Osoblyvosti stvorennia Alfavitno-predmetnoho pokazhchyka do druhoho ukraynomovnoho vydannia UDK. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 4, pp. 8—10.
4. *Extensions and corrections.* (2020). UDC Consortium, [online]. Available at: <http://udcc.org/index.php/site/page?view=ec>.
5. Revised UDC Tables. (2014—2015). *Extensions and Corrections to the UDC*, 36—37, pp. 1—229.

Надійшла до редакції 23 грудня 2020 року

З АРХІВУ КНИЖКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ

УДК 327(477)(091)"1945/1947"(045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2020.12(293).38-43

Лариса Дояр,

кандидат історичних наук, доцент, старший науковий співробітник
Державного архіву друку Книжкової палати України,
e-mail: arkhiv@ukrbook.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0789-2462>

Зовнішньополітичні орієнтири повоєнної УРСР (1945—1947)

Статтю присвячено важливому періодові вітчизняної історії, а саме першим повоєнним рокам (1945—1947). порушено проблему становлення зовнішньополітичного сегмента в житті Української Радянської Соціалістичної Республіки в окреслений період. На підставі аналізу тогочасних подій авторка наводить перелік визначальних для тогочасної України напрямів зовнішньополітичної діяльності СРСР та УРСР. Серед останніх виокремлено такі: легітимізація нових західних кордонів України через підписання радянсько-чехословацького (29.06.1945), радянсько-польського (16.08.1945) та радянсько-румунського (10.02.1947) договорів; становлення двосторонніх стосунків УРСР з іншими країнами світу; участь України в міжнародній гуманітарній співпраці, зокрема отримання допомоги з боку Адміністрації допомоги й відбудови Об'єднаних Націй; введення України в орбіту новітнього слов'янського руху, а по суті, актуалізованого за повоєнних часів слов'янофільства, батьківщиною та ідейним натхненником якого наша країна, власне, й була від середини XIX ст.; викривальна щодо бандерівського руху зовнішньополітична діяльність УРСР, скерована на його міжнародну дискредитацію та остаточне викриття зрадницької сутності в очах українського народу. Стаття ґрунтується на матеріалах Книжкової палати України. Авторка репрезентує маловідомий український радянський громадсько-політичний журнал "Сучасне і майбутнє".

Ключові слова: зовнішня політика; перші повоєнні роки; Народний комісаріат (Міністерство) закордонних справ УРСР; міждержавні стосунки УРСР; слов'янський рух; ідеологи національного рабства України

Постановка проблеми. Друга світова війна (1939—1945) внесла суттєві корективи в життя найбільшої держави світу. До цього Радянський Союз як федерація республік становив єдиний суб'єкт міжнародного права. З утворенням Народного комісаріату закордонних справ УРСР та входженням радянської України до складу Організації Об'єднаних Націй (ООН) на правах держави-засновниці 1945 р. ця одноосібна суб'єктність пішла в небуття. Відтоді, хоч і формально, але республіка розпочала випрацювати власні зовнішньополітичні орієнтири, формувати національну школу

міжнародної дипломатії, навчати випускників українських шкіл на факультеті міжнародних відносин. Ясна річ, що безмежна партійна монополія, продукована з центру, зберігала недоторканність, тож здійснювала тотальний контроль, а відповідно, й визначала напрями зовнішньої політики всіх республіканських відомств із закордонних справ. Водночас наявність останніх (із власними спорудами, майном, чималим штатним розписом тощо) сприяла принаймні теоретичному розквіту міжнародно-політичної думки в тогочасній УРСР. Навіть більше, до цієї справи